

خرید کتاب های کنکور

با تخفیف ویژه

و
ارسال رایگان

Medabook.com

مدابوک

یک جله تماس تلفنی رایگان

با مشاوران رتبه برتر

برای انتخاب بهترین منابع

دبیرستان و کنکور

۰۲۱ ۲۸۴۲۵۲۱۰

فهرست مطالب

علوم و فنون ادبی (۱)

شماره صفحه	فهرست مطالب
۶	آزمون نوبت اول (۱)
۸	آزمون نوبت اول (۲)
۱۰	آزمون نوبت اول (۳)
۱۱	آزمون نوبت اول (۴)
۱۳	آزمون نوبت دوم (۱)
۱۵	آزمون نوبت دوم (۲)
۱۷	آزمون نوبت دوم (۳)
۲۰	آزمون نوبت دوم (۴)
۲۲	آزمون نوبت دوم (۵)
۲۳	آزمون نوبت دوم (۶)
۲۴	آزمون نوبت دوم (۷)
۲۵	آزمون نوبت دوم (۸)
۲۶	آزمون نوبت دوم (۹)
۲۸	آزمون نوبت دوم (۱۰)
۳۱	پاسخنامه تشریحی
۴۵	خلاصه درس‌ها

سوالات آزمون های ترم اول و ترم دوم

آزمون نوبت اول (۱)

۰/۷۵

۱

۱

۱

۰/۲۵

۱

۱

۲

۰/۵

۰/۵

۱

۱

۱

۱

۲

۳

۴

۵

۶

۷

۸

۹

۱۰

۱۱

۱۲

براساس طبقه‌بندی آثار در یونان، آثار ادبی به چند دسته تقسیم می‌شود؟ دو مورد را نام ببرید.

منظور از «کالبدشکافی شعر» چیست؟

منظور از «خوانش شعر» چیست؟

جاهای خالی را با عبارات مناسب پر کنید.

الف) فرمان‌ها و نامه‌های شاهان هخامنشی به زبان و به خط نوشته شده است.

ب) به کارگیری سجع ساده به مانند شعر از ویژگی‌های است.

ج) کلمات «مال و سال» سجع ایجاد می‌کنند.

کوچک‌ترین واحد آوایی زبان کدام است؟

گروه وزنی کدام بیت، متفاوت است؟

○ (۱) فلک جز عشق، محرابی ندارد // جهان بی‌خاک عشق، آبی ندارد

○ (۲) دوستان گویند که سعدی خیمه بر گلزار زن // من گلی را دوست می‌دارم که در گلزار نیست

○ (۳) نخستین باده کاندلر جام کردند // ز چشم مست ساقی وام کردند

○ (۴) شب تاریک و بیم موج و گردابی چنین هایل // کجا دانند حال ما سبکباران ساحل‌ها؟

گروه وزنی بیت «آن کیست کز روی کرم با من وفاداری کند؟ // بر جای بدکاری چو من یک دم نکوکاری کند» کدام است؟

○ (۱) فعولن ○ (۲) مستفعلن

○ (۳) فاعلاتن ○ (۴) مفاعیلن

در مصراع «ما همه چشمیم و تو نور ای صنم»:

الف) چند مصوّت وجود دارد؟

ب) واج «واو» در واژه «نور» صامت است یا مصوّت؟

در بیت زیر، نمونه‌های واج‌آرایی را بیابید.

«ستون کرد چپ را و خم کرد راست // خروش از خم چرخ چاپی بخواست»

در شعر زیر، آرایه تکرار (واژه‌آرایی) را بیابید.

«عمر ما مهلت امروز و فردای تو نیست // من که یک امروز مهمان توام، فردا چرا؟»

عبارت زیر را می‌توان «مسجع» نامید؟ دلیل خود را بنویسید.

«پادشاهی او راست زبنده، خدایی او راست درخورنده، بلندی و برتری از درگاه او جوی و بس.»

با توجه به ابیات زیر به سؤالات پاسخ دهید.

«بوی جوی مولیان آید همی // یاد یار مهربان آید همی

ریگ آموی و درشتی راه او // زیر پایم پرنیان آید همی

آب جیحون از نشاط روی دوست // خنگ ما را تا میان آید همی

ای بخارا، شاد باش و دیر زی // میر، زی تو شادمان آید همی»

الف) دو مورد از ویژگی‌های زبانی شعر را بنویسید.

ب) در بیت چهارم یک مورد استعاره پیدا کنید.

آزمون نوبت اول (۱)

۱

شعر زیر را از نظر قلمرو زبانی بررسی کنید.

«الا یا خیمگی، خیمه فروهل // که پیشاهنگ، بیرون شد ز منزل

تبیره زن بزد، طبل نخستین // شتربانان همی بندند محمل

نماز شام نزدیک است و امشب // مه و خورشید را بینم مقابل

ولیکن ماه دارد قصد بالا // فروشد آفتاب از کوه بابل»

با توجه به شعر زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید.

«مرا بسود و فرو ریخت هرچه دندان بود // نبود دندان، لا بَل چراغ تابان بود

یکی نماند کنون زان همه، بسود و بریخت // چه نحس بود! همانا که نحس کیوان بود

نه نحس کیوان بود و نه روزگار دراز // چه بود؟ منت بگویم: قضای یزدان بود

همیشه شاد و ندانستی که، غم چه بود // دلم نشاط و طرب را فراخ میدان بود

تو رودکی را، ای ماهر، کنون بینی // بدان زمانه ندیدی که این چنینان بود

بدان زمانه ندیدی که در جهان رفتی // سرودگویان، گویی هزاردستان بود

شد آن زمانه که شعرش همه جهان بنوشت // شد آن زمانه که او شاعر خراسان بود

کنون زمانه دگر گشت و من دگر گشتم // عصا بیار، که وقت عصا و انبان بود»

الف) دو ویژگی ادبی بیت دوم را بنویسید.

ب) ویژگی‌های زبانی این شعر چیست؟

۵

متن زیر را بخوانید و به موارد خواسته شده پاسخ دهید.

«نوشته‌اند: درزی‌ای و جولاهای با هم دوستی داشته‌اند و چون به هم بنشستند، می‌گفتندی که این کار این شیخ، هیچ بر اصل نیست. روزی

با یکدیگر می‌گفتند که این مرد دعوی کرامت می‌کند؛ بیا تا هر دو به نزدیک وی در شویم؛ اگر شیخ بداند که ما هر یکی چه کار کنیم

و پیشه ما چیست، بدانیم که او بر حق است و آنچه می‌کند، بر اصل است هر دو متکبروار به نزدیک شیخ ما درآمدند. چون چشم شیخ بر

ایشان افتاد، گفت:

به فلک بر، دو مرد پیشه‌ورند // زان یکی درزی و دگر جولاه

پس اشارت به درزی کرد و گفت: این ندوزد مگر قبای ملوک

آنگه اشاره به جولاهه کرد و گفت: وان نبافد، مگر گلیم سیاه

ایشان هر دو خجل گشتند و در پای شیخ افتادند و از آن انکار، توبه کردند.»

الف) متن را از نظر ویژگی‌های ادبی بررسی کنید.

ب) لحن و خوانش متن چگونه است؟

ج) چه نتیجه‌ای از این حکایت به دست می‌آید؟

د) رنگ و بوی فکری حاکم بر این حکایت چیست؟

ه) دو مورد واژه غیرفارسی در متن بیابید.

۱۳

۱۴

۱۵

پاسخ نامه تشریحی

پاسخ آزمون نوبت اول (۱)

علوم و فنون ادبی (۱)

۱

۴ دسته - نمایشی و تعلیمی

۲

بررسی پیکر و کالبد شعر و شناخت عناصر و سازه‌های آن

۳

خواندن دقیق متن، نخستین گام مؤثر در رویارویی با متون است.

۴

الف) فارسی باستان - میخی

ب) نثر موزون

ج) متوازی

۵

واج

۶

گزینه ۲؛ وزن «فاعلاتن»

سایر گزینه‌ها بر وزن «مفاعیلن» هستند.

۷

گزینه ۲

۸

الف) ۱۱ مصوّت

ما	ة	م	چش	می	م	ت	نو	ری	ص	نم
----	---	---	----	----	---	---	----	----	---	----

ب) مصوّت

۹

تکرار صامت‌های «خ» و «ج»

۱۰

تکرار واژه‌های «امروز» و «فردا»

۱۱

بله، به دلیل وجود کلمات «زیبنده» و «درخورنده» که با هم رابطه سجع مطوّف دارند؛ زیرا فقط در حروف پایانی اشتراک دارند.

۱۲

الف) زبان شعر نرم و ساده است. / واژگان کهن در آن به چشم می‌خورد؛ خنگ
ب) بخارا؛ زیرا منادا (مورد خطاب) قرار گرفته است.

۱۳

سادگی و کوتاهی جمله‌ها / زبان شعر نرم و ساده است. / واژگان کهن در
آن به چشم می‌خورد؛ خیمگی، فروهل، تبیره‌زن.

۱۴

الف) ادبی؛ دارای ردیف و قافیۀ ساده / بهره‌گیری از واج‌آرایی و واژه‌آرایی /
استفاده از تلمیح

ب) زبان شعری ساده / کم بودن لغات عربی / استفاده از لغات کهنه و
مهجور (بسود و انبان و ...)

۱۵

الف) سادگی لغات و جمله‌ها / بهره‌گیری از آرایۀ مراعات‌نظیر / بهره‌گیری
از آرایۀ کنایه

ب) روایی - داستانی

ج) نکوهش قضاوت ظاهری و پرهیز از تهمت

د) تعلیمی و اندرزگونه

ه) دعوی - کرامت

پاسخ آزمون نوبت اول (۲)

علوم و فنون ادبی (۱)

۱

الف) لحن و آهنگ

ب) بخارا

ج) دری

د) رودکی

ه) قافیه

و) بدیع لفظی

ز) وزن

۲

الف) نادرست

ب) درست

ج) نادرست

د) درست

پاسخ آزمون نوبت اول (۱۳)

علوم و فنون ادبی (۱)

۱

با دیدگاه قلمرو زبانی، ادبی و فکری

۲

خوانش درست

۳

وزن

۴

خوانش درست متن، استخراج نکات زبانی، ادبی و فکری و نتیجه گیری و تعیین نوع

۵

زبان پهلوی، فارسی میانه

۶

کلیله و دمنه، هزار و یک شب

۷

آثار زیادی به زبان فارسی، پهلوی و عربی پدید آمد / پس از سقوط ساسانیان، ایرانیان به فعالیت‌های علمی و ادبی خود ادامه دادند / یعقوب لیث صفاری زبان فارسی دری را زبان رسمی خود اعلام کرد. / زبان فارسی بعد از حکومت صفاریان به رشد و پیشرفت خود ادامه داد.

۸

عنصری، فرخی، منوچهری

۹

حماسی، غنایی، مدحی و حکمی

۱۰

مقدار آوایی است که دهان با یکبار باز شدن آن را ادا می‌کند.

۱۱

تمرین‌های شنیداری را بیشتر کنیم / شعر را به پاره‌های هماهنگ و مساوی بخش کنیم.

۱۲

۱- کوتاه (U): ث ۲- بلند (-): با، من ۳- کشیده (U-): کاشت، رفت

۱۳

مصوت

۳

آ	گر	کا	ری	گ	نی	مُز	دی	سِ	تا	نی
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
ج	بی	کا	ری	ی	قی	بی	مُز	دُ	ما	نی
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-

۴

پ/یام/ آ / وَر ← بدون حذف همزه

U - U -

پ / یا / ما / وَر ← با حذف همزه

U - - -

۵

الف) واج آرای مصوّت «و» / واژه آرای «روی» و «تو»

ب) تکرار واژه «یاد» / واج آرای صامت «د»

۶

الف) لحن: روایی - داستانی / با آهنگ نرم و کشش آوایی و در موقعیت‌های مختلف لحن تغییر می‌کند.

ب) قلمرو زبانی: سادگی زبان / روانی شعر / کوتاه بودن جمله‌ها / به کارگیری واژه فارسی «سرا» به جای «خانه»

ج) قلمرو ادبی: جناس «باک و خاک» / قالب شعر: مثنوی / استعاره: قفس استعاره از خانه / تشبیه: مهمان به پروانه، تشبیه یار به صدف و دُر /

اغراق: بام خود تا عرش می‌افراشتم / مراعات نظیر: صدف، دُر، کیمیا

د) قلمرو فکری: اشاره به لزوم وجود یار صادق و یکدل / زودگذر بودن دنیا و حتمی بودن مرگ / ترک وابستگی‌های دنیوی

ه) نتیجه‌گیری: ادبیات تعلیمی / کمیاب بودن رفیق یکدل

۷

الف) قلمرو زبانی: کوتاهی جملات / کاربرد «را» به معنی «برای» / کاربرد واژگان کهن مانند ملاح

ب) قلمرو ادبی: تضاد (شادی و غم) / بهره‌گیری از تمثیل: اگر باران به کوهستان نبارد // به سالی دجله گردد، خشک رودی / کنایه: دم گرم من در آهن سرد او اثر نکرد.

ج) قلمرو فکری: خرج بیش از دخل باشد، باعث پشیمانی است / افرادی که نصیحت بر آن‌ها تأثیر نمی‌گذارد، به‌زودی پشیمان می‌شوند.

د) نتیجه‌گیری: ادبیات تعلیمی / پندناپذیری باعث پشیمانی و بدبختی می‌شود.

خلاصه درس‌ها

درس اول مبانی تحلیل متن

♦ متن، ذهن را به پویایی وامی‌دارد. متن می‌تواند یک نوشته، صدا، رویدادی که می‌بینیم، بو، مزه و چیزی را که لمس می‌کنیم باشد. در ادبیات فارسی مقصود از متن، آثار شعر و نثر فارسی است.

- ۱- زبانی
۲- ادبی
۳- فکری
- متن ادبی (شعر و نثر) در زبان و ادبیات فارسی در سه قلمرو یا دیدگاه بررسی می‌شود:

برای بررسی و تحلیل یک متن باید نکات زیر را مورد توجه قرار دهیم:

۱- خوانش درست

۲- شناسایی و استخراج نکات زبانی، ادبی و فکری

۳- نتیجه‌گیری و تعیین نوع

خوانش درست متن: نخستین گام مؤثر در رویارویی با متون ادبی است. خوانش درست باعث می‌شود که خواننده ارتباط طولی متن را درک کند و محتوای آن را دریابد.

استخراج نکات زبانی، ادبی و فکری

- زبانی: وجود واژگان کهن، کاربرد شبکه معنایی، ترکیب‌ها، ساختمان کلمات، دستور و نقش کلمات، زبان متن و ...

- ادبی: بررسی متن از نظر آرایه‌های ادبی مثل: تضاد، تشبیه، کنایه و نوع قالب شعری متن

- فکری: اعتقاد و روش و منش فکری، اخلاق، دریافتن اوضاع سیاسی و اجتماعی یک دوره، علوم به کار رفته و توجه به علم.

نتیجه‌گیری و تعیین نوع: عینی و ذهنی بودن شعر یا نثر که از چه نوع ادبی است. (تعلیمی، حماسی، غنایی و ...)

درس دوم سازه‌ها و عوامل تأثیرگذار در شعر فارسی

سازه‌ها و عوامل تأثیرگذار در شعر فارسی

♦ عاطفه، اساسی‌ترین عامل پیدایی شعر است و وزن و آهنگ، به انتقال بهتر احساس و عاطفه کمک می‌کند. «وزن» نیز پس از عاطفه، در شعر بسیار مؤثر است.

♦ وزن جزء طبیعت شعر است. وزن ادراکی است که از احساس نظم حاصل می‌شود و امری حسی است. وسیله ادراک وزن؛ حواس انسان است.

توجه به فضای عاطفی و آهنگ متن، سبب کشف لحن می‌شود. تشخیص لحن مناسب هر متن، خواندن را دلنشین‌تر و درک محتوا را آسان‌تر می‌سازد.

♦ برای دلنشین کردن یک متن و تأثیرگذاری آن بر مخاطب بسیاری از کتاب‌های ادبی و کتاب‌های مقدس از کلام موزون بهره گرفته‌اند.

درس سوم / واج آرای، واژه آرای

واج آرای، واژه آرای

- ♦ **بدیع لفظی:** عواملی که موسیقی لفظی را پدید می آورند مثل: واج آرای، جناس، ترصیع، موازنه و سجع.
- ♦ **واج آرای:** تکرار یک واج (صامت یا مصوت) در سخن است؛ به گونه ای که بر موسیقی و تأثیر آن بیفزاید.
- مثال: خیزید و خز آرید که هنگام خزان است / باد خنک از جانب خوارزم وزان است
- در این بیت تکرار «خ» و «ز»: صدای خش خش برگ های پاییزی و وزیدن باد را به یاد می آورد.
- ♦ یا در این بیت: لبخند تو خلاصه خوبی هاست / لختی بخند خنده گل زیباست
- تکرار صامت «خ» صدای خندیدن را تداعی می کند.

نوع واج آرای صامت ها از مصوت ها محسوس تر است.

نوع آنچه در تکرار اهمیت دارد، جنبه موسیقایی و آوایی سخن است نه شکل نوشتاری واژگان.

درس چهارم / تاریخ ادبیات پیش از اسلام و قرن های اولیه هجری

- ♦ زبان ایرانیان پیش از اسلام که ریشه و مادر زبان امروز ایران است، فارسی یا پارسی نامیده می شود. کتاب «اوستا» سینه به سینه از طریق موبدان زرتشتی برای اجرای مراسم دینی، منتقل شده و سرانجام در دوره ساسانی، به نگارش در آورده شد.
- ♦ زبان های ایرانی از نظر تاریخی به سه دسته تقسیم می شوند:
- ۱- **فارسی باستان:** این زبان در دوره هخامنشیان (۵۵۹ تا ۳۳۰ ق.میلادی) رایج بود. آثار بر جای مانده مثل فرمان ها و نامه های شاهان هخامنشی به خط میخی
- ۲- **فارسی میانه (حدود ۳۰۰ ق.م تا حدود ۷۰۰ م):** به دو گروه تقسیم می شوند { پارتی پهلوی}
- پارتی: زبان رایج در دوره اشکانیان و تا اوایل دوره ساسانی. آثاری به این زبان نیز تألیف شده است.
- ♦ این زبان در شمال و شمال شرقی ایران متداول بود.
- پهلوی:** زبان رسمی دوران ساسانی، به خاطر این که این زبان به ناحیه پارس تعلق داشته و در مرحله ای میان فارسی باستان و فارسی نو (دری) قرار دارد، آن را «فارسی میانه» نامیده اند.

وضعیت نثر در دوره پهلوی

- آثار به زبان پهلوی: آثار دینی زردشتی، رساله های کوچک غیردینی و دینی و ترجمه آثار ادبی منثور و منظوم مثل «کلیله و دمنه» و «هزار و یک شب» در دست است که آن هم دچار تغییرات فراوان شده است.
- ♦ آثار ادبی پهلوی به خاطر سنت شفاهی بودن، اکثراً نوشته نشده است.
- ♦ **وضعیت شعر در دوره زبان پهلوی:** مثل نثر، اشعار کمی در دست است و دچار تغییرات شده است.
- ♦ بعضی از قطعات، بازمانده اشعار تعلیمی و اخلاقی اند.
- ♦ قطعات شعری در بین آثار منثور قرار دارند مثل: منظومه «درخت آسوریک» و «یادگار زیران» که هر دو اصل پارتی دارند.
- ۳- **فارسی نو:** پس از ورود اسلام به ایران زبان فارسی متحول شده و الفبای خط عربی وارد آن شد، به این مرحله «فارسی نو» یا «فارسی دری» می گویند. یکی از نتایج نفوذ اسلام در ایران، رواج تدریجی خط عربی بود. ادبیات فارسی دری همزمان با حکومت طاهریان پدید آمد.
- ♦ دری، زبان دربار ساسانیان، زبان محاوره و مکاتبه مقامات دولتی و نخستین صورت زبان ادبی فارسی نو در برابر نفوذ زبان عربی بود. این زبان، زبان عمومی سراسر ایران شد و به تدریج غنی گشت. منطقه رواج فارسی دری، نخست در مشرق و شمال شرقی ایران بود.